

V.O.B.o.W.

nr. 116

november-december-januari 2022-23

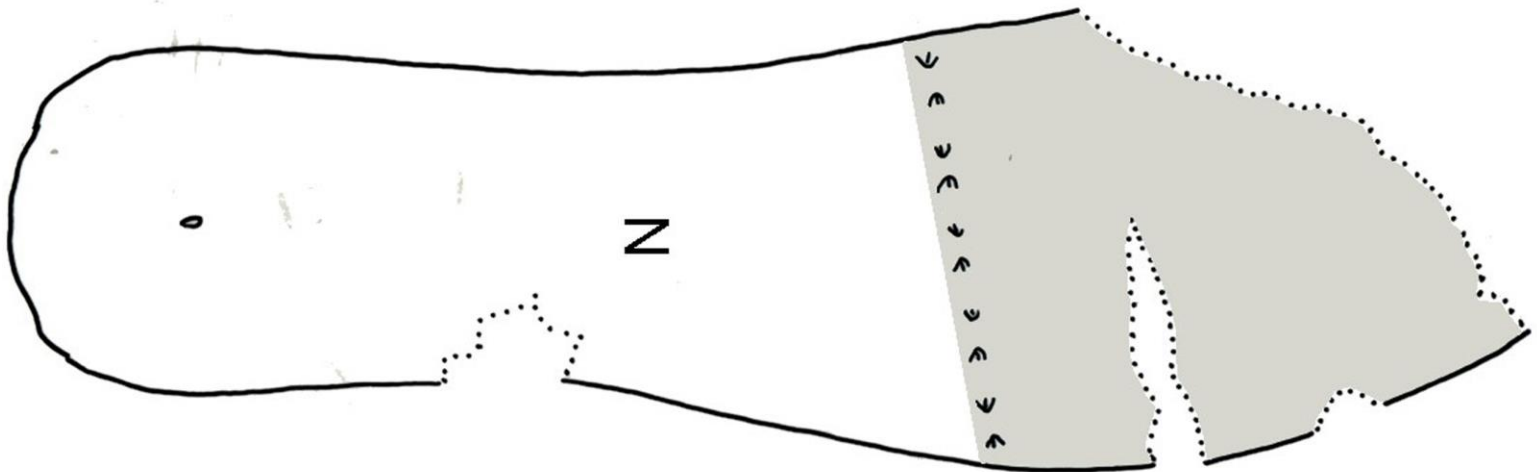

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

West-Vlaamse Archeokrant: Driemaandelijks tijdschrift, jaargang 30,
afgiftekantoor Roeselare, Uitgever: V.O.B.o.W. vzw & WAR

Ondernemingsnummer: 414135857

Maatschappelijke zetel: Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare
Verantwoordelijke uitgever en verzending: Jozef Goderis
Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare (Rumbeke), 051/22.27.20

HUIDENVETTERS, LEERLOOIERS, ZADEL- EN GAREELMAKERS IN ROESELARE IN DE 19DE EEUW

Jozef Goderis

Een leerlooierij is een recentere benaming voor huidenvetterij. De leerlooier was iemand die de huiden verwerkte tot leer. Die huiden werden daarbij ingesmeerd met vet. Door de onaangename geur die huidenvetterijen verspreidden, lagen die werkplaatsen doorgaans aan de rand van de stadcentra. Dit was hier in Roeselare ook het geval. Bovendien hadden die bedrijven veel water vandoen (Aneca, straatnamen).

Ontharen en ontvlezen op een looiersboom was nog lang gangbaar in de leerbewerking.

Denys D. Het Roeselaarse Volksleven

In het Schependom bestonden er twee huidevetterijen:

De ene (Toponymie nr. 1420) werkte in de Noordstraat bij de "Ravenbroek" (Toponymie nr.3219) waar de raven door de afval der huiden aangetrokken werden.

De andere (Toponymie nr. 1421) bevond zich ten westen van de Sint Michielskerk, ter plaatse van de voormalige Burggravij, en zette haar naam over op de latere Huidevetterijstraat (Toponymie nr. 1423) en op de nabije opgerichte herberg "In de Huidevetterij" (Toponymie nr.1422)

Deweerd A. in jaarboek Rollariensia XVIII 1989-1990 p.86-88

De leerlooierij Charles Lenoir werd in 1844 opgericht aan de noordzijde van de Ooststraat, nr. 130. De leerlooierij Louis Callebert startte eveneens in het jaar 1844 aan de Ooststraat nr.119. Beide leerlooierijen en ook de huidevetterij en leertouwerij Louis Degrendele-Vandezande gebruikten water uit de Sint Amandsbeek. In 1866 komt in het stadhuis een klacht binnen: "De vette wateren van de bedrijven Lenoir en Callebert worden geloosd in de Sint Amandsbeek".

In de **Wegwijzer voor Rouselare 1875** worden volgende huidenvetters vernoemd:

- Louis Degrendele-Vandezande, Ooststraat 81
- Hypoliet Spillebout, aan de Noordstraat.
- Eduard Van Caillie aan de Verwerijstraat.

- Adolf Van Caillie-Waghenaere aan de Grote Markt.
- In 1876 start Ignaas Verhalle, landbouwer, een leerlooierij langs de Brugsesteenweg.
- In 1877 komt Ivo Lanssen-Debal erbij.
- In 1881 noteren we nog Leo De Jonghe-Defoort aan de Sint-Amandsnieuwestraat,
- En Wilfried Vanhoutte langs de Noordstraat.

Uit de officiële industrie-tellingen, uitgevoerd in 1846, 1880 en 1896 blijkt het behoorlijk industrieel belang van de leerlooierijen tussen de jaren 1840 -1890:

1846	7 leerlooierijen	43 betrokken personen
1880	5 leerlooierijen	25 betrokken personen
1896	2 leerlooierijen	zonder aanduiding

Statistieken opgesteld door het Stadsbestuur op vraag van gouverneur van West- VI.:

1840	5 leerlooierijen	
1844	4 leerlooierijen	
1853	6 leerlooierijen	40 werklieden
1855	6 leerlooierijen	

Van de leerlooierijen die in de 19de eeuw te Roeselare waren gevestigd, blijkt deze van Theofiel Verhalle - Bouten, zoon van Ignaas, het langst te hebben stand gehouden. De "Wegwijzer van Roeselare" 1914 vermeldt hem nog, zij het dan als enige overgebleven huidevetter in Roeselare.

Verder persoonlijke mededelingen van A. Deweerdt: (+)

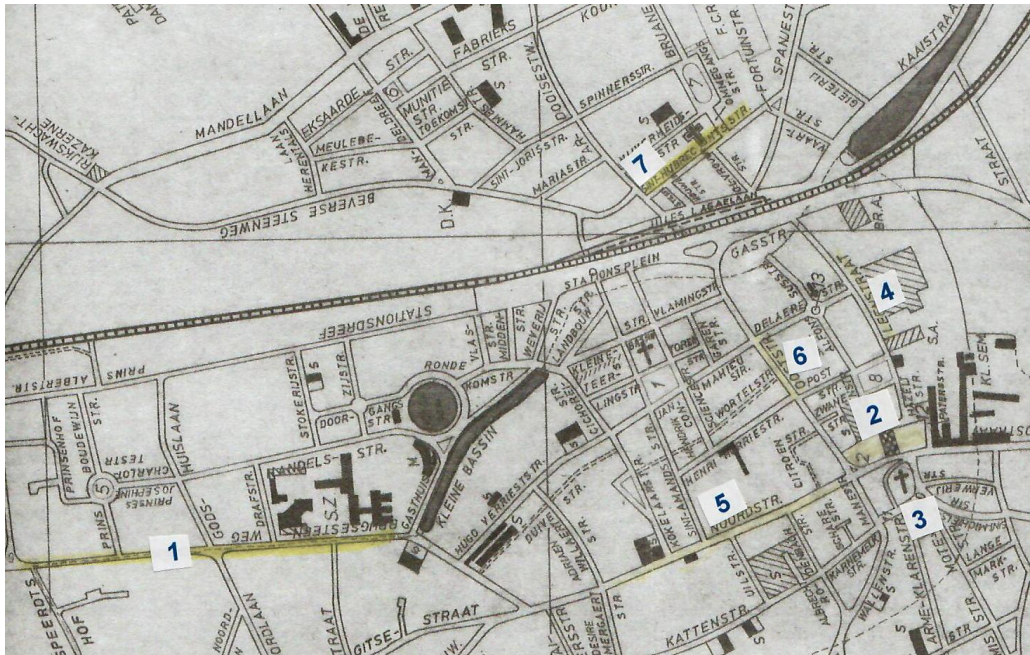
- uit de **Wegwijzers voor Roeselare tussen 1875-1887**: zadelmakers: Mathys, Noordstraat; Messiaen, Brouwerijstraat; Van Iseghem, Ooststraat; Barbier-Cauwe, Ooststraat.

- **Uit de Wegwijzer 1908**: gareelmakers: Weduwe Matthys, Noordstraat; Messiaen, Brouwerijstraat; Serneel, Leenstraat; Van Iseghem, Ooststraat.

- **Uit de wegwijzer 1914**: Messiaen, Brouwerijstraat; Serneel, Leenstraat; Van Iseghem, Sint Hubrechtstraat.

- **Uit de Wegwijzer 1928**: C. Werbrouck, gareelmaker, A. Rodenbachstraat 31, Serneel kinders, gareelmaker, Leenstraat 7; Willem-Beeuwsaert, Noordsraat 154.

"De Wegwijzer voor Roeselare" was een publicatie van de stad met de lijst van de ambachten en bedrijven in Roeselare.

Kaart Roeselare centrum locatie huidenvetters, leerlooiers, gareel- en zadelmakers
 1 Brugsesteenweg; 2 Grote Markt 3. Huidenvetterijstraat 4. Leenstraat 5. Noordstraat 6. Ooststraat 7. Sint
 Hubrechtsstraat.

Roeselare Noordstraat foto van omstreeks 1967.

Winkel in dezelfde straat waar vroeger leerlooiers gevestigd of werkzaam waren.

Besluit:

Uit archiefbronnen zijn zeven locaties bekend met namen verbonden aan **huidenvetters**, leerlooiers, gareel en -zadelmakers. Zie deel stadsplan hierboven. Nrs. 1 tot 7. Deze straatnamen verwijzen wellicht naar de huisvesting van deze ambachtslui. Vooral als dit verwijzingen zijn naar de binnenstad van Roeselare. Toch zijn een tweetal locaties bekend

waar leerbewerkers werkzaam waren dichtbij watervoorzieningen aan de rand van de stad: Brugsesteenweg (1) en Sint Hubrechtsstraat (7): Ravenbroek en Sint Amandsbeek.

Bibliografie

- Aneca S. 2006: *Van Aardappelhoek – tot Zwingelaarsstraat*, Werkgroep straatnamen stad Roeselare, Huidevetterijstraat nr. 212, 211.
- Denys D. 1952: *Toponymie van Roeselare*, 152 (nrs.1420 t/m 1424).
- Denys D. 1955: *Het Roeselaarse volksleven*, 75 (huidevetterijen).
- Deweerd A. 1989-1990: *Leerlooierijen*. In Rollariensia XVIII. Jaarboek van het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Roeselare en Ommeland, 86-88.
- Dochy B.H.: 1949. *Geschiedenis van de Stad Roeselare vanaf de oudste tijden tot heden*. Omstreeks 1870 telde Roeselare 6 huidevetterijen, 103.